



İSTANBUL'A EN ÇOK BİR BAHAR BİR DE FİLM FESTİVALİ YAKIŞIR

Yrd. Doç. Dr. Suncem KOÇER

Khas öğretim üyesi

Bir kentin festivalleri o kente düşen mevsimleri çerçeveler; festivaller, kente özgü bir ritimle akıp giden zamanı işaretler. Bahar her yıl İstanbul'a biraz da İstanbul Film Festivali başlayınca gelir mesela. Sinemaseverler kış kovuklarından festival filmleri için çıkar, olmayacak zamanlarda sinemalara koşar, işten kaçarak ya da uykudan çalarak katıldıkları seansların sonunda uzun süre görmedikleri dostlarla karşılaşır, sanki daha dün görüşmüşler gibi hal hatırdan önce filmleri sorarlar.

Kimi çok film izlemekten yorgun düşmüş, kimi festival havasını yeterince soluyamamış olmaktan hayıflanırken, iki haftanın sonunda festival biter, ödüller verilir, konuklar gider. Geriye tatlı bir bahar havası kalır.. Eninde sonunda, bu mevsim ve festival, İstanbul'a çok yakışır; festival kente keyifli bir rehavetle birlikte yakışıklı bir bahar bırakır.

Bu yılki 32. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nden geriye, iki yüzün üstünde filmin yer aldığı zengin seçkinin, Costa Gavras, Peter Weir, Billie August ve Carlos Reygadas gibi konukların, pek çok yan etkinliğin ve sayısız sinema sohbetinin hazzıyla birlikte, ne yazık ki nahoş bir ruh hali kaldı. Festivalin en önemli gösterim alanı olan tarihi Emek Sineması'nın önünde 31 Mart'ta alternatif bir açılış için buluşan festival takipçileri ve sinemacılar, 7 Nisan'da bir kez daha Emek Sineması'nın bulunduğu sokaktaydılar. Emek Sineması'nın 2009'da tadilat gerekçesiyle kapatıldıktan sonra, içinde bulunduğu Serkildoryan binasıyla birlikte dönüştürülmesini protesto etmek için sinema önünde toplanan grubun içinde festival konuklarından yönetmen Costa Gavras da bulunuyordu. Polis protestoculara sulu gazlı müdahalesi, takip eden günlerde iç ve dış basında yankı bulacaktı. Polis müdahalesinin hemen öncesindeyse, Costa Gavras kalabalığa şunları söylemişti: "Uzun yıllar boyunca İstanbul Film Festivali'ni ağırlayan Emek Sineması her şeyden önce bir semboldür. Sembollerini yerle bir edemezsiniz. Bu, sembollerini umursamadığınızın ve bu durumda sinemayı umursamadığınızın göstergesidir. Sinema salonları olmadan ulusal bir sinema olamaz. Bir ülkenin sineması olması için de ülkenin yardımına ihtiyaç vardır. Sinema bir aynadır. Hem kendinizi gösterir hem de sizi dünyaya gösterir. Yol gibi bir film yapan Türkiye, büyük bir ülkedir ve büyük ülkelerin güçlü sinemaları olması gerekir. Güçlü bir sinemaya, sembol salonları yıkarak ulaşamazsınız."

Gavras, 1982 yılında Uluslararası Cannes Film Festivali'nde kendisinin yönetmenliğini yaptığı *Kayıp* filmiyle beraber en iyi film ödülünü alan *Töl'un*, 90'lı yılların sonuna kadar Türkiye'de yasaklı kalacağını belki o zamanlar tahmin etmiyordu. 7 Nisan 2013'te binlerce kişinin toplandığı sokakta Gavras'ın yaptığı konuşma ise, Emek'in yıkılmasına itiraz edenlerin maruz kaldığı tavrın arka

planında *Yol'un* ve daha nice sinema üretiminin başına gelenleri görmek gerektiğinin işaretini veriyordu. Emek Sineması'nın vaziyetini, Türkiye'de kültürel üretim alanlarını çerçeveleyen tarihsel bağlama yerleştirmek, bu alanlara giydirilmeye çalışılan dar elbiselerin devamlılığını görmek ne kadar elzemse, kentsel dönüşüm adı altında milyonlarca insanın yaşam alanına bilfiil müdahale eden mevcut siyasi ve ekonomik erkin ajandasını daha geniş bir perspektiften kavramak da o kadar önemli. Emek'in yıkılışının bu büyük resmin sadece bir parçası olduğunu fark etmek, kamu rızasını kentsel dönüşüm projelerinin en atıl ve önemsiz adımı olarak gören yaklaşıma karşı yürütülecek kalıcı mücadelenin ve sağlıklı toplumsal muhalefetin ilk koşulu. Yine, yıkımı protesto edenler arasından gözaltına alınan dört kişi hakkında "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na Muhalefet" gerekçesiyle, altı yıl hapis cezası istemiyle açılan davayı, demokratik protesto hakkını gasp eden sistematik uygulamalar ve bu uygulamaların olağan mağdurları üzerinden değerlendirmek zorundayız. Her ne kadar sinema sanatçıları Emek Sineması'nın yıkılmasıyla ilgili duydukları hicabı kişisel hafızalarındaki yansımalarından süzerek ifade ediyorlarsa da (festivalin kapanış töreninde Hülya Koçyiğit ve Nejat İşler'in yaptıkları duygusal konuşmalarda olduğu gibi), Serkildoryan'ın alışveriş merkezine dönüştürülecek olması daha kapsamlı ve tarihsel bir muhalefeti gerektiriyor. Yıkılan sinema salonlarının -ki Emek onlardan sadece biri-, Türkiye'de film dağıtımının içinde bulunduğu açmazda negatif katkısı ise ilintisiz olmayan bir diğer başlık olarak karşımızda duruyor.

ALTERNATİF BİR OKUL OLARAK İSTANBUL FİLM FESTİVALİ

32. Uluslararası İstanbul Film Festivali her yıl olduğu gibi bu yıl da zengin seçkisiyle sinemaseverleri bir araya getirdi. Festival ödülleri yine çeşitli tartışmalara vesile olduysa da 14 Nisan akşamı takdim edilen ödüllerden en anlamlısı şüphesiz geçtiğimiz yıl geçirdiği trafik kazası sonucunda yaşamını yitiren Seyfi Teoman adına, Deniz Akçay Katıksız imzalı Köksüz filmine verilen En İyi İlk Film ödülüydü. Jüri, hayatının en verimli döneminde zamansız bir biçimde aramızdan ayrılan Seyfi Teoman'ın anısına bu yıl ilk kez verilen ödülle, Seyfi Teoman'ın yaşam enerjisini ve sinema sevgisini bir başka genç yönetimde görüyor ve Seyfi'nin ışığıyla Deniz Akçay Katıksız'a omuz veriyordu.

32. Uluslararası İstanbul Film Festivali'ni diğer festivallerden farklı kılan, festivalin güncel Türkiye sinemasının uluslararası platformlarda başarılarından söz ettiren pek çok ismi için bir okul niteliği taşıyor olması. Yillardır Nuri Bilge Ceylan, Derviş Zaim, Zeki Demirkubuz ve Yeşim Ustaoğlu gibi yönetmenler filmlerini İstanbul Film Festivali'nde seyirciyle buluşturuyor ve festivalde gösterilen, ödül alan Türkiye yapımları uluslararası festival yolculuklarına buradan başlıyor. Festivalin bir alternatif okul işlevi görmesinin belki de en çarpıcı kanıtıysa bu yıl sekizincisi düzenlenen ve Türk yönetmen ve yapımcılara küresel sinema piyasalarına

açılan bir pencere sunan Köprüde Buluşmalar Film Geliştirme Atölyesi. 10-11 Nisan'da gerçekleştirilen Atölye'de 159 film arasından seçilen 12 filmin yönetmen ve yapımcısı, uluslararası sinema piyasasının nabzını tutan Gabriele Brunnenmeyer ve Isabelle Fauvel gibi fon yöneticileri, market temsilcileri ve yapımcılarla bir araya geldi. Proje sahipleri piyasa temsilcileriyle yaptıkları birebir görüşmeler, seminerler ve toplu sunumlar sonucunda küresel piyasada var olmanın koşulu olan proje sunumu konusundaki yetilerini geliştirme, ortak yapımlara uygunlukla ilgili yapıcı geri bildirim alma ve ulus aşırı film yapım ve dağıtım süreçlerini kolaylaştırabilecek verimli bağlantılar kurma imkânına sahip oldular. Köprüde Buluşmalar, geçen sene ilki düzenlenen ve Türkiye'den, post-produksiyonu devam eden filmlerin yer aldığı Yapım Aşaması Atölyesi'yle de film prodüksiyonunun farklı safhalarındaki yönetmen ve yapımcılara kendilerini geliştirebilecekleri bir platform sağlamaya devam etti. Daha önceki yıllarda Atölye'de yer almış *Devir*, *Hayatboyu* ve *Yozgat Blues* gibi projelerse yapım süreçlerinin sonunda yine İstanbul Film Festivali perdelerinden seyirciye ulaştılar.

ALTERNATİF BİR PERDE OLARAK İSTANBUL FİLM FESTİVALİ

32. Uluslararası İstanbul Film Festivali bütün katılımcılar için farklı anlamlar ifade ediyor. Festival, Carlos Reygadas, Alain Resnais, Sergei Loznitas gibi yönetmenlerin filmlerini İstanbul'a taşımak ya da Köprüde Buluşmalar'la uluslararası sinema piyasalarında boy göstermek ve ses getirmek şiarıyla film yapan sinemacılara alternatif bir okul olmakla kalmıyor; filmlerini, belgesellerini İstanbul'da sinemaseverlere ulaştırmak isteyen yönetmenler için de alternatif bir mecra olmaya devam ediyor. Hisar kısa film seçkisinde yer alan kısa filmler, belgesel seçkisinde gösterilen yapımlar ya da Hrant Dink Vakfı'nın düzenlediği Vicdan Filmleri seçkisi, örneğin Richard Linklater ya da Jafar Panahi'nin elinden çıkmış filmlerle perdeyi paylaşarak İstanbul Film Festivali kültürünün kendini yeniden üretmesine aracı oluyorlar. Bu yıl bu alternatif yapımlar arasında yer alan Münir Alper Doğan imzalı *Böyle Söyledi Habib* ve Caner Canerik'in Tunceli Pülümür'in Pirdesur köyünde samanın etrafında verilen yaşam mücadelesini kaydettiği *Ot/Was* belgeseli de yer alıyordu. Yönetmenliğini Lusin Dink'in yaptığı Ermeni yazar William Saroyan'ın memleketi Bitlis'e yolculuğunun izini süren *Saroyan Ülkesi* filmiye daha çok ses getireceğe benziyor.

İstanbul Film Festivali her yıl olduğu gibi bu yıl da kiminin kış kovuğundan çıkmaya bahanesi, kiminin çok emekli yapım süreçlerinin sonucunda filmi seyirciye ulaştırmada aracısı, kimininse küresel sinema sahnesine çıkmadan önce prova aldığı atölyesi oldu. Bir de, bu yıl İstanbul, biber gazı, tazyikli su ve gözaltı temalı bir gerçek hayat filmine perde oldu. Bu deneyimin kasveti festival boyunca filmlerin, sohbetlerin üzerinde dolaştı durdu. Ama biz 32. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin getirdiği bahar esintisine verelim yüzümüzü yine de... Bir sonraki bahara kadar...